

Qumram, Zuzentzako Maixua eta Joan Bataiatzaillea

Euskaldunok oraindik orain asi gera kultur-sailla maneatzten. Orainarteño alako bildur eta kezka galgarri bat nagusitu zaigu. Izutiak agertu izan gera gai aukeratzeko, eta erabiltzen antzu. Izan ere, alaxen da bat barruti ontan, bakarrik, ibilbide gabe illunpean, laguntzake arkitzen. Eztaukagu sail ontarako lexikorik, ezta're ezta arkitzen bakardade ontan lagun izan liteken iztegi osorik. Eta zer eskatu diteke egoera ontatik erten baiño len? Orain arteko jokaera ezin dezakegu donetu, baiña bai konpreni. Arrazoiak aztertu baiño ezta-go au konprenitzeko.

Baiña, gauza bat arrigarria gertatzen da euskararekin. Gizadia ideiak gobernatzen badute, euskaldunokin mirakulu bat gertatu da: Kultur-sailla da ideien ernaleku eta bizitoki, eta euskaldunok ideien kanalik gabe bizi izandu gera. Baiña oraindik garaiz gagoz gauzak konpontzeko. Euskereak badu bizitzarik, naiz eta izkuntzen indar bortitz au falta. Baita're baditugu gaiak sail ontan maneatzten asi diren euskaldun prestuak. Txaloak berentzat. Eta gu poztu gaitezen, zeren euskera indarberritzen bakarrik ez ezeze mutiltzen ere asi bai-zaigu.

Orain arte barruti ontatik igesi ibilli gera. Aurrerakoan saia gaitezen bera lantzen eta euskeraren lorategi ederrena iriki izanen bada, itzalik egifien badu, munduan barrena izentatua eta errespetatua ikusiren badugu derriorezko dela kultur-sailla euskeraz ematea. Eta ontara iritxiko bagera alegindu egin bear, noski. Bakoitza bere aalean, baratza ontako euskerazko barazkiak gozoak eta danentzat atsegingarriak izan ditezen.

Ara, euskeraz gaurkoz, ez gera ezta're erlijioarekizko gaietan on-

do mintzatzten. Beti ere, konzeptu sakon eta mamitsua esan bear de-
nean erosoenera jotzen da. Konzeptu aren berezitasuna aaztu eta fra-
se borobil batekin konpondu dugulakoan gelditzen gera. Eta au ge-
zurra da. Gauzak eurak duten sakontasun bereziarekin azaldu eta
esan bear dira, bestela irakurlea, eta izkuntza bera, ditugu traizion-
tzen. Konzeptuak banan banan eta bereziki erabiltzeko erreztasun eta
egokitasunean dago izkuntza baten balioa eta indarra.

Nik nere lantxo ontan utsune asko eta asko utziko ditut, akatsak
ugari baiño ugariago, eta belar txarra nunai ereinda. Barkaturen dida-
zute. Asteko arrazoi ontan oiñarritzen naiz: zera, leenengo egiten
diren saioak naiz eta utsunez eta faltaz itxusituak egon, badirudiela,
leenak baitire, barkakizun direla. Umeari ume delako barkatzen zaio
asko, neri euskal idazle-ume naizelako barkatu eidazute. Eta sarre-
rarako aski ere bada-ta, noan ia mamira, aukeraturikako gaiaren
giarrara.

Q U M R A N

1947'garrena ezkeroztik Qumran-ek azterle-billarien artean erein
duen jakin-nai miña sakona ta bortitza da. Jakingarri ederrik ixilpe-
tik jarein ere jarein du euren artera Qumram'eko aurkitze arrigarriak.

1947'garren urtean, onelaxe suertatu-ta esan bearko, Palestina al-
deko Beduitar artzai bat abere bat galdu zuela-ta bere atzetik zebillela
"Mar Muerto" erderaz deitzen zaion itxas ertzeko arkaitz-zulo ba-
tean sartu zalarik, ara zer eta, ikusgarrizko aurkitze onekin topo egin
zuen; zera, bi milla urte direla ezkutaturiko erlijioarekiko eskuidazti
pilooa arkitu zuen. Leenengoko aurkitzea 1947'garren urtean egin zen,
eta udaberrian. Geroztik jakintsuak asko saiatu ziran aurkitze ber-
riren billa. Askok leiatsu jardun zuten aurkitze berri batek sortzen
duen gozamen xoragarria dasta nai-miñez, beste askok eta askok
idazti aiek zuten balio paregabea salbatzearren. Eta beraz, egin ere
egin zen aurkitze pozgarririk. Amaika ziran danera jakingarri berrien
jabe aurkitu ziran leizeak. Azkenengoa 1956'garren urtean ikustatu zen.

Eskuidazti danak, seireun, lurrezko pitxar aundietan gordeta 11
arkaitz-zulotan sakabanaturik topatu ziran. Baiña, ezta au guzia. Bai-
ta're egin zan beste aurkitze esangarri bat. Arkaitz-zulo zorioneko
aiek arkitu ziran mendi zakarren babes batean etxe baten eroriak
arki ziran. Gauza arrigarria benetan, edifizio baten arrastoak paraje
artan!

Estudio sakonak egin diranean, ikasiak esaten digutenez, "KHIR-
BET QUMRAN" zeritzaion konbentua omen zen paraje aietan garai
batean: eseniutarrena. Eta orain arkitu diran eroriak au egiztatzten di-
gutelarik, bera izan zen tokia derakuskigute.

Daniélou J. jaun ospetsuak esaten duenez, juduen artean eseniutar taldea eta bereziki “Khirbet Qumran”-eko komunitatea erlijioarekizko zentro apartekoa zen. Eseniutarren jaiotza Kristo baiño bi gizaldi aurrerago jartzen da. Agian, eseniutarrek, Kristo lurrera jetxi baiño leenago, bi gizaldi luze eremuko erretiroan igaroak zituzten. Eta idaztiak digutenetik Mesias’engan siñesten zutela ateratzen da, eta eremura mundu ontako Bere sarrera gertatzearren joan zirela.

Orrelako izpe edo ixilleko asko argitu du Qumran’ek. Ziñez, beti izan da, ikasien artean beñepeñ, zalantza eta kezka liburu santuen autentizidadeari buruz. Bada, Qumran’ek egin du emen ere argi ederririk. Leen tinko zegona finkatu egin duela esango nuke nik. Garai aietako, orain bi milla urteko liburuak ziotena gaurkoak berdin berdin digutela egiztatu baitigu. Badaude aldakuntza ttipiren batzuek, baiña ajola merezi ez dutenak.

Norbaitzuek aurkitze aukerak dirala-ta, eta bertan finkatuko balira bezala, urrutiegi, aruntzuegi iritxi dira euren esanetan. Esate baterako, Kristoren Misterioa urratu nai izan dute, eta zapuztu. Baita’re beren arrazoimenaren geiegizko indarkak bultza-ta Bere Egintzaren nortasuna zalantzan jarri ez, ukatu egin gura izan dute. Au aski da, gatx da.

“Qumran da, ez Belem, Kristoren egiazko seaska”, esan du Wilson jaunak.

“Kristoa, idatzi Dupont-Sommer jaunak, leen kurutzeratu, berpiztu eta azkenengo denboretan espero zenaren, “Zuzentzako Maixua-ren” berraragiztea baiño ezta”.

“ZUZENTZAKO MAIXUA”

Zuzentzako Maixua Qumran’eko aurkitzeak ezagutuarazi diguten personaje misteriosoa da, Qumran’eko idaztietan azaldu da leenengo aldiz bere izena, eta gizon aundiki, danen maixua bezala. Gizon bezala, apropos esaten dut, beste batzuek diotena ezpaita egia, alegia, Jainko dela. Badirudi igarle aundiren bat dela; oraingoz eztaigü ziur zein, zer dan. Dena dela, zilegi da gizon aundiren bat, eseniutarren maixu zela esatea. Gauza bat dago garbi, eta au leen aitaturako norbaitzuen kontra dijoa. Alegia, Zuzentzako Maixua ezta Kristo. Au idaztietan ikusten da. Zuzentzako Maixuak beste eseniutarrek lez Mesias bategan siñesten zuen. Eta Beregan siñestu bakarrik ez, Beraren etorrera laister espero zuen. Eta bera Mesias-a zela uste izan bazuen ezta uste beste bateri itxaroten egonen zenik.

Bere eriotzari buruz esan ditekera ezta gauza erabakia. Ez baita

bear bezala puntu au garbitu. Baiña dena dela, ustegarriena, segu-ruena, berez il zela pentsatzea da, eta desterruan.

Berpiztu egin zela edo orrelakorik ezta iñun esaten. Au beste interese batzuek dauzkatenen asmaketa dugu.

Zuzentzako Maixua eta Kristo zeintzeko zeatz batzuek aztertu baiño eztago. Zuzentzako Maixuarengan, agiri agirian, garbitu-naia nabari da; pekatari aitortzen da.

Ez orrela Kristo. Entzun ditzagun Bere itzak: “Zuetariko nor pekatari esango nau.” Eta beste batean Jainko zela adieraziaz: “Ni eta Aita bat gera”. “Ni naiz piztuera eta bizitza”.

Jakintsuen artean badira Nazareth'eko Jesus eta kristaugoa eseniutarren artean beteriko “eseniutarren mitoa” baizik ezteela diotenak. Eta Renan'ekin zera esaten dute: Kristianismua kondairan zear iraua eta bizirik erten dan esenismu bat baiño ezteela.

Esenismuaz Kristo gizon egin baiño leenago judaismuarengandik eteniko sekta bat aditzen da. Baiña, judaismuarengandik sekta au partitzean, etzen osoki eten. Testamentu bat jarraibide zutelarik, Testamentu Zarreko sifeskaien barrutian idetuak zeuden bi taldeok. Eta naiz eta eseniutarrek Jerusalem'go judaismu ofizialarengandik etenduak egon, arritzeko da, baiña, egia, alaxen gertatzen zan eta: eseniutarrek Hebreoen artean espirituarekizko gauzetan elitea bezala artuak ziran.

ETA ZER ESAN SAN JOAN BATAIATZAILLEAK ETA ESENIUTARREK DAUZKATEN BERDINTASUNEGAITIK?

Leen leen eman zagus denak ametitzen duten au: eseniutarrak Palestinako txoko batean bizi izan zirela: Qumran'en.

Eseniutar taldea bizi zeño Joan B. Qumran'en inguruan jardun zan bataiatzen. Eta au egia dela, baita're egia da eseniutarrak eza-gutu zituela.

Brownlee jaunak anotatzen duenez Qumran'eko monjeek erriko gazteak beren ardurapean artzen zituzten bertan eskolatzeko. Joan B. auetariko gaztea izatea ezta ba ezin-ditekena. Posible da eta oso posible eseniutarrek inguru aietan zeukaten izenagaitik. Baiña, naiz eta Joan B. eseniutarren artean ezi, etzen beren dotriñarekin ase. Predikuntzara erten zanean eseniutarrek lez Mesias'a gertuan zela erakusten zuan. Gero, beñola Kristori buruz bere jarraitzailleekin ari zela, onela mintzatu zitzaian: “Ona Jainkoaren bildotxa munduko pekatua kentzen duena. Badator nere ondoren gizon bat, eta nere aurrean ja-

rria izan da, ni baiño leenagotik dalako. Nik ez nuan neronek ezagutzen; alabaiña, Israel'en orixe ezagutzera emateko etorria naiz."

Nundik nora jakin ote zuen geroztik Joan B.-ak Jesus Mesias zela? Joan ebanjeliolariak digunez Jainkoak bereziki aditzera eman zion.

Eta eseniutarrekin duen aidetasun ori zer? Aidetasunik bai ote du?

Leen leen Joan B.-ren "eremua" eta eseniutarrena bat dela esan bear da. Egiztagarriak? Ara: Qumran-en bizi izan ziran eseniutarrek beren bizitokiari "eremua" deitzen zioten. San Mateok "Juda-ko eremua" esango du paraje au izentatzeko. San Lukas'ek "Jainkoaren deia Joani *eremuan*" zuzendu zitzaiola idatziko du. Ikusten danez bada "eremuak" emen toki berezi bat, partikular bat adierazi nai du. Eta ba-da Joanen eremua Qumran-ekoarekin idetzeko arrazoi baliagarri bat; lau ebanjeliolariak Joani eransten dizkieten Isaias-en itzak eseniutarrek bereganatuak zeuzkatela: "Deadar dagian abotsa: gertu zazute eremuan Yahweh-en bidea". San Lukas'engan aditzen etzan pasajea, esplikazio au onarturik ("Joan ume zelarik eremuan bizi eta azi zela") beste argi batean ikusten da. Alegia, Joan eseniutarren artean eskolatu zela siñestea zilegi da. Bere bizi moduak ere ba-du onen alde zer esanik. Eseniutarrak lez jazten zan, jan ere berdin egiten zuan: patxisaltoak eta basaeztia. Etzuen ardorik artzen; etzen ezkondu. Auek danak eseniutarren artean ezagutzen ditugun oiturak dira. Orregaitik kasualidade aundian siñestea litzake Joaneke eseniutarrak ezagutu gabe oitura auek danak, edo bere bizi modu au berak asmatutakoekin antolatu zuela uste izatea.

Badute beren artean beste antzik ere, baiña arrigarriena bataiokoa agertzen zaigu.

Eta zer esan azkenean Joan Bataiatzailleagaitik? Eseniutar profeta zela? Posible da. Baiña, noskiago eseniutar mugimentukoa dela siñets ditekete: eseniutarren artean azia eta euren dotriñetan eskolatu.

Baiña, dena delarik, beste au salbatu bear da: Jainkoak partikulariki ots egindakoa dela Joan. Lukas'ek digunez: "Jainkoaren itza eremuan irixi zitzaion".

Eta azkenean esan dugun guztitik ondore au atera ditekete: Joan B. Testamentu Zarra itxiko duen eta Berrian sartzeko iriki zen atea dela.

Azkenik Joan B.-ren irudi arrigarria bere lekuan eta sentidu osoarekin agertzen zaigu. Azken-finean bete betean eman zaio liburu santuetan daukan sentidua.

ARSUAGA'TAR JOSU.